

Kiểm tra hàng hóa phải thuận lợi, không tạo thêm gánh nặng chi phí

14:30 11/09/2026

Cải cách kiểm tra chất lượng hàng hóa chỉ thực sự hiệu quả khi giúp doanh nghiệp giảm hồ sơ, thời gian và chi phí tuân thủ. Nếu hậu kiểm chưa rõ, dữ liệu còn chia cắt, phương thức quản lý mới có thể vô tình tạo thêm tầng thủ tục.

Doanh nghiệp không ngại kiểm soát chất lượng hàng hóa, nhưng lo ngại việc một lô hàng phải nhiều lần kê khai, giải trình hoặc cung cấp cùng một bộ hồ sơ cho các cơ quan khác nhau.

Dự thảo Quyết định của Thủ tướng về Quy chế phối hợp giữa các cơ quan kiểm tra chất lượng sản phẩm, hàng hóa đang hướng tới chia sẻ dữ liệu, cảnh báo rủi ro và phối hợp kiểm tra trên nền tảng điện tử. Tuy nhiên, hiệu quả cải cách chỉ được thể hiện khi doanh nghiệp thực sự giảm khai báo, thời gian chờ và các cuộc kiểm tra trùng lặp.

Hoàn thiện khung hậu kiểm, giảm tầng kiểm soát và chi phí tuân thủ cho doanh nghiệp

Nếu mỗi cơ quan vẫn sử dụng dữ liệu và quy trình riêng, gánh nặng tuân thủ vẫn đặt lên doanh nghiệp, khiến cải cách khó đạt hiệu quả thực chất.

Doanh nghiệp không ngại kiểm soát chất lượng hàng hóa, nhưng lo ngại việc một lô hàng phải nhiều lần kê khai, giải trình hoặc cung cấp cùng một bộ hồ sơ cho các cơ quan khác nhau.

Dự thảo Quyết định của Thủ tướng về Quy chế phối hợp giữa các cơ quan kiểm tra chất lượng sản phẩm, hàng hóa đang hướng tới chia sẻ dữ liệu, cảnh báo rủi ro và phối hợp kiểm tra trên nền tảng điện tử. Tuy nhiên, hiệu quả cải cách chỉ được thể hiện khi doanh nghiệp thực sự giảm khai báo, thời gian chờ và các cuộc kiểm tra trùng lặp.

Nếu mỗi cơ quan vẫn sử dụng dữ liệu và quy trình riêng, gánh nặng tuân thủ vẫn đặt lên doanh nghiệp, khiến cải cách khó đạt hiệu quả thực chất.

Những lo ngại tương tự được đặt ra trong quá trình góp ý dự thảo Luật An toàn thực phẩm (sửa đổi). EuroCham cho rằng một số yêu cầu mới có thể làm tăng đáng kể thủ tục đối với thực phẩm nhập khẩu. Theo tính toán của hiệp hội, hồ sơ đăng ký, công bố sản phẩm mới có thể phải kèm 14 loại tài liệu, cao gấp khoảng 3,5–7 lần so với Nghị định 15, kéo theo thêm thời gian, nhân lực và chi phí, đặc biệt với doanh nghiệp nhỏ và vừa.

Chi phí tuân thủ không chỉ là lệ phí mà còn gồm nhân sự, thời gian thông quan, kế hoạch sản xuất và cơ hội kinh doanh. Báo cáo Chỉ số Niềm tin Kinh doanh gần đây của EuroCham cho thấy 53% doanh nghiệp khảo sát coi quy định và thủ tục là một trong những trở ngại đối với hoạt động kinh doanh. Việc phải cung cấp lại cùng một tài liệu cho nhiều cơ quan cũng làm tăng gánh nặng do dữ liệu chưa được kết nối hiệu quả.

Theo chuyên gia kinh tế Nguyễn Hoàng Dũng, quản lý chặt không đồng nghĩa với thêm giấy phép hay hồ sơ. Nhà nước nên dùng chung dữ liệu đã có, công nhận kết quả kiểm tra còn hiệu lực, giảm tần suất kiểm tra với doanh nghiệp tuân thủ tốt và tập trung hậu kiểm, xử lý các trường hợp có rủi ro cao.

Một điểm đáng chú ý trong dự thảo Quy chế phối hợp là nguyên tắc không yêu cầu doanh nghiệp cung cấp lại những thông tin, dữ liệu mà cơ quan nhà nước đã có và còn giá trị sử dụng. Với hàng nhập khẩu, dữ liệu về lô hàng, chủ hàng, tình trạng kiểm tra, kết quả xử lý và cảnh báo rủi ro có thể được chia sẻ giữa các cơ quan.

Nếu vận hành đồng bộ, cơ chế này giúp nhận diện nhóm hàng, doanh nghiệp có rủi ro cao để tập trung kiểm tra, đồng thời giảm can thiệp với những chủ thể có lịch sử tuân thủ tốt. Đây chính là quản lý theo rủi ro: kiểm tra sâu nơi có dấu hiệu vi phạm, thay vì dàn đều nguồn lực.

Trong bối cảnh hàng hóa lưu chuyển nhanh trên thương mại điện tử, quản lý không thể chỉ dựa vào hồ sơ giấy và tiền kiểm. Cơ quan chức năng cần kết nối dữ liệu, theo dõi dòng hàng và kịp thời cảnh báo, xử lý khi phát hiện rủi ro.

Chia sẻ dữ liệu chỉ thực sự hiệu quả khi được sử dụng để ra quyết định kiểm tra. Nếu doanh nghiệp vẫn phải nộp lại hồ sơ, kết quả kiểm tra chưa được công nhận hoặc mỗi cơ quan áp dụng một quy trình riêng, cách làm mới vẫn khó thoát khỏi cơ chế cũ.

Theo ông Nguyễn Như Tiệp, đại diện Tập đoàn Thủy sản Minh Phú, cần sớm làm rõ khái niệm hậu kiểm, phạm vi, thẩm quyền và mối quan hệ với thanh tra, kiểm tra chuyên ngành, đồng thời phân định rõ trách nhiệm sử dụng và chia sẻ dữ liệu. Nếu không, hậu kiểm có thể trở thành thêm một tầng kiểm soát, thay vì giảm thủ tục cho doanh nghiệp.

Hiệu quả cải cách cần được đo bằng những kết quả cụ thể: giảm hồ sơ, tránh khai báo trùng lặp, rút ngắn thời gian và giảm chi phí tuân thủ. Quản lý theo rủi ro nên tập trung kiểm tra đối tượng có dấu hiệu vi phạm, đồng thời tạo thuận lợi cho doanh nghiệp tuân thủ tốt.

Chi Chi (t/h)